

บทที่ 5

สรุปและวิจารณ์ผลการศึกษา

1. จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าพืชสกุลสะเทาะลม (*Agapetes*) ในประเทศไทยมีจำนวน 10 ชนิด ได้แก่ *Agapetes bracteata* Hook.f. ex C.B. Clarke, *A. burmanica* W.E. Evans, *A. hosseana* Diels, *A. inopinata* Airy Shaw, *A. lobbii* C.B. Clarke, *A. moorei* Hemsl., *A. parishii* C.B. Clarke, *A. saxicola* Craib, *A. variegata* D.Don ex G.Don, *Agapetes* sp. และ พืชสกุลช่อไข่มุก (*Vaccinium*) 7 ชนิด ได้แก่ *Vaccinium ardisioides* Hook.f. ex C.B. Clarke, *V. baccanum* Miq. var. *tenuinervium* Sleumer, *V. bracteatum* Thunb., *V. dialypetalum* J.J.Sm., *V. eberhardtii* Dop. var. *pubescens* H.R. Fletcher *V. sprengellii* (G.Don) Sleumer, *V. viscidifolium* King & Gamble var. *trichostylum* Sleumer

2. พันธุ์ไม้ที่มีการรายงานพบเป็นครั้งแรกในประเทศไทย (new record) มี 6 ชนิด ได้แก่ *Agapetes burmanica* W.E. Evans, *A. inopinata* Airy Shaw, *A. moorei* Hemsl., *Vaccinium ardisioides* Hook.f., *V. baccanum* Miq. var. *tenuinervium* Sleumer และพืชสกุลสะเทาะลม หนึ่งชนิด (*Agapetes* sp.) ที่ไม่สามารถตรวจสอบชื่อได้ อยู่ระหว่างการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมและตรวจสอบชื่อ ที่ผ่านมามีการเก็บตัวอย่างโดย J.F. Maxwell และใช้ชื่อเป็น *Agapetes variegata* D.Don ex G.Don เมื่อศึกษารายละเอียดแล้วพบว่าเป็นคนละชนิดกัน โดยแตกต่างจาก *A. variegata* D.Don ex G.Don คือ มีดอกขนาดเล็กกว่ามาก ฐานรองดอกและก้านดอกไม่มีลักษณะเป็นข้อ ก้านเกสรตัวผู้ยาวมาก ซึ่งเป็นลักษณะที่อยู่ใน series Longifiles Airy Shaw และเป็นไปได้มากที่อาจเป็นพันธุ์ไม้ชนิดใหม่ (new species)

3. ตัวอย่างหมายเลข J.F. Maxwell 95-334 ได้ให้ชื่อเป็น *Agapetes setigera* D.Don var. *verticellata* C.B. Clarke เมื่อทำการศึกษาลักษณะอย่างละเอียด แล้วตรวจสอบชื่อตามรูปวิธานของ Airy Shaw ซึ่งตีพิมพ์ใน Kew Bulletin ในปี ค.ศ. 1959 พบว่าลักษณะไม่ตรงกับ *A. setigera* D.Don เนื่องจากตัวอย่างดังกล่าวมีก้านเกสรตัวผู้ที่ยาวกว่า *A. setigera* D.Don มาก คือ ยาว 1.5-1.9 ซม. ส่วน *A. setigera* D.Don ก้านเกสรเพศผู้ยาวไม่เกิน 5 มม. แต่มีลักษณะที่เหมือนกับ *A. moorei* Hemsl. และผู้เขียนได้เห็นภาพถ่ายและคำบรรยายครั้งแรก (photo type) ของ *A. unwinii* W.E. Evans ที่ถ่ายจาก หอพรรณไม้ สวนพฤกษศาสตร์นิวยอร์ก ซึ่งต่อมา E.W. Evans ได้เห็นพ้องภายหลังว่าเป็นชนิดเดียวกับ *A. moorei* Hemsl. เนื่องจากแตกต่างกันที่ขนาดเท่านั้น ดังนั้นตัวอย่างดังกล่าวจึงเป็น *A. moorei* Hemsl.

ในปี ค.ศ. 1959 Airy Shaw ได้แยกตัวอย่างของ *A. moorei* Hemsl. ลักษณะที่ฐานรองดอก และกลีบเลี้ยงเกลี้ยงเป็น var. *glabresens* Airy Shaw ซึ่งเป็นลักษณะที่พบในตัวอย่างของ เต็ม สมิตินันท์ ที่ไม่มีหมายเลข ที่เก็บได้จาก อำเภอแม่แตง แต่ผู้เขียนพบว่าในตัวอย่างของ J.F. Maxwell หมายเลขดังกล่าว มีลักษณะของกลีบเลี้ยงและฐานรองดอกมีขนแน่นจนถึงเกลี้ยง ดังนั้นการมีขนดังกล่าวจึงน่าจะเป็นลักษณะที่แปรผัน (variation) จึงไม่ได้ทำการแยกเป็นชนิดที่ต่างกัน

4. Sleumer, 1941 รายงานว่า *V. eberhardtii* Dop. var. *pubescens* H.R. Fletcher เป็นชื่อพ้องกับ *V. sprengelii* (D.Don) Sleumer แต่จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างทั้งสองชนิด พบว่ามีข้อแตกต่างกันหลายประการ เช่น *V. eberhardtii* Dop. var. *pubescens* H.R. Fletcher มีใบประดับ (bract) ติดคงทนไม่หลุดร่วงง่าย ใบมีขนาดเล็กกว่า รูปทรงของดอกเป็นรูปคนโท แทนที่จะเป็นรูปคนโทกึ่งรูปหลอด (cylindric-urceolate) แบบ *V. sprengelii* Sleumer

ในปี ค.ศ. 1966 Sleumer ได้มาตรวจสอบชื่อตัวอย่างที่กรมป่าไม้ และได้วิเคราะห์ตัวอย่างของ *V. eberhardtii* Dop. var. *pubescens* H.R. Fletcher ที่อยู่ในหอพรรณไม้กรมป่าไม้ เป็น *V. bracteatum* Thunb. และจากหนังสือ ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ของ เต็ม สมิตินันท์ ได้รายงานไว้ว่า *V. eberhardtii* Dop. var. *pubescens* H.R. Fletcher เป็นชื่อพ้องของ *V. bracteatum* Thunb. var. *eberhardtii* Sleumer แต่ Sleumer ไม่ได้ทำการตีพิมพ์ลงในวารสารใดๆ จึงไม่มีเอกสารบรรยายครั้งแรกและเหตุผลที่มีการเปลี่ยนแปลงชื่อเป็น *V. bracteatum* Thunb. var. *eberhardtii* Sleumer

ผู้เขียนได้ศึกษาตัวอย่างต้นแบบของ *V. eberhardtii* Dop. var. *pubescens* H.R. Fletcher ที่หอพรรณไม้กรมวิชาการเกษตร และเอกสารบรรยายครั้งแรก พบลักษณะที่แตกต่างจาก *V. bracteatum* Thunb. คือ ใบมีขนาดเล็กกว่ามาก ซึ่งเป็นรูปไข่กลับ ขอบใบหยักห่าง มีความยาวไม่เกิน 2.5 ซม. แต่ใบของ *V. bracteatum* Thunb. มีขนาดยาวกว่า 3 ซม. ขอบใบหยักถี่ ลักษณะผิวของจานฐานดอกเกลี้ยง ในขณะที่ *V. bracteatum* Thunb. มีขนสีเทาหนาแน่น ดังนั้นผู้เขียนจึงใช้ชื่อเป็น *V. eberhardtii* Dop. var. *pubescens* H.R. Fletcher

5. ในปี ค.ศ. 1941 Sleumer รายงานว่า *Vaccinium exaristatum* Kurz, *V. garrettii* Craib, *V. harmandiana* Dop, *V. glabrum* H.R. Fletcher, *V. winitii* H.R. Fletcher, *V. pedicellatum* H.R. Fletcher และ *V. apricum* H.R. Fletcher เป็นชื่อพ้องกับ *V. sprengelii* (G. Don) Sleumer เนื่องจากรูปร่างของใบ การมีหรือไม่มีเดือย ความยาวของเดือย ความยาวของช่อดอกและก้านดอก และผิวของฐานรองดอก กลีบเลี้ยง และจานฐานดอกเกลี้ยงจนถึงมีขนยาว เป็น

การแปรผันตามสภาพแวดล้อม จากการศึกษาครั้งนี้เห็นพ้องกับ Sleumer เนื่องจากพบว่ามีลักษณะการแปรผันที่ต่อเนื่องกัน

6. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลเบื้องต้นของการศึกษาพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย (Flora of Thailand) และเป็นพื้นฐานในการศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งทำให้ทราบจำนวนชนิดของพืชทั้งสองสกุลที่มีในประเทศไทย

7. พืชบางชนิดมีตัวอย่างแห้งเพียง 1 หรือ 2 ชิ้นเท่านั้น ควรที่จะทำการสำรวจเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเปรียบเทียบมากขึ้น หรือมีแนวโน้มว่าอาจพบพันธุ์ใหม่ๆ เนื่องจากหลายพื้นที่ยังไม่เคยได้รับการสำรวจและเก็บตัวอย่างมาก่อน

8. ตัวอย่างสด (Living collection) จำนวน 10 ชนิด ได้ถูกรวบรวมไว้ที่สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่พืชสกุลสะเทินน้ำสะเทินบก 7 ชนิด คือ *Agapetes burmanica* W.E. Evans, *A. hosseana* Diels, *A. inopinata* Airy Shaw, *A. lobbii* C.B. Clarke, *A. moorei* Hemsl., *A. parishii* C.B. Clarke, *Agapetes* sp., และพืชสกุลช่อไข่มุก 3 ชนิด คือ *Vaccinium dialypetalum* J.J.Sm., *V. sprengelii* (G.Don) Sleumer และ *V. viscifolium* King & Gamble var. *trichostylum* Sleumer